

plukovník v.v. Zbyšek Nečas – John Pemberton (1921-2018)

Zbyšek Nečas (jméno John Pemberton začal používat až po získání britského státního občanství roku 1947) se narodil 6. 3. 1921 v obci Lazy u Orlové nedaleko od tehdejší Moravské Ostravy. Pocházel ze smíšeného manželství. Jeho český otec, důlní inženýr, pocházel z křesťanské rodiny, matka byla vyznání židovského. Zbyšek Nečas již v mládí toužil stát se letcem. Po nástupu na státní reálné gymnázium v Šumperku se stal členem Masarykovy letecké ligy, organizace, která masově propagovala letectví mezi mládeží a spoluorganizovala výcvik sportovních letců. Po maturitě chtěl nastoupit k čs. vojenskému letectvu, k čemuž však nedošlo, neboť mezitím došlo 15. 3. 1939 k okupaci vlasti. Podle tzv. norimberských rasových zákonů, zaváděných i na území Protektorátu Čechy a Morava, patřil do položky „míšeneček“. Proto si prozřetelně a doslova na poslední chvíli vyřídil čtrnáctidenní studentské vízum do Anglie, kam odcestoval 3. 8. 1939.

Po vypuknutí 2. světové války se domů pochopitelně nevrátil a v následujícím roce se dobrovolně přihlásil do řad RAF VR. Po přijetí v nejnižší hodnosti *Aircraftsman No 2 Class* (vojín) absolvoval kurs palubních radiotelegrafistů u *No 2 Signal School* v Yatesbury a pak nástavbový kurs v *No 1 Signal School* v Cranwellu. Po zakončení výcviku a po povýšení do hodnosti *Sergeant* (četař) byl na čas přeložen na Inspektorát československého letectva v Londýně, kde vyčkával své další zařazení. Dne 13. 12. 1941 byl přidělen k britské 68. noční stíhací peruti (*No 68 Night Fighter Squadron*), u níž byla zakrátko zorganizována čs. noční stíhací letka. Velel jí S/Ldr, kpt.let. Vlastimil Veselý, v jehož osádce Z. Nečas létal ve funkci radarového operátora. Po odchodu V. Veselého od jednotky (1. 4. 1943) pak Z. Nečas přešel do osádky dalšího zkušeného pilota Sgt, rtm.let. Jana Šerhanta. V řadách 68. peruti se Z. Nečas podílel na noční obraně Velké Británie a v průběhu hlídkových letů se prokazatelně podílel na sestřelení dvou bombardovacích letounů.

Po ukončení operačního turnusu odešel nejprve 8. 11. 1943 k čs. náhradní a výcvikové jednotce (*Czechoslovak Depot*) a odtud do navigačního kursu v Shawbury ve zdejší navigační škole. Po jejím úspěšném absolvování byl přidělen na Inspektorát československého letectva. Odtud se 14. 12. 1944 opět vrátil do aktivní bojové činnosti, a to znovu k 68. peruti, u níž zahájil svůj druhý operační turnus. Tentokrát zde utvořil osádku se zkušeným pilotem F/Lt, por.let. Jaroslavem Taudym. V následujících měsících se opět podílel na noční obraně Británie, tentokrát proti bezpilotním střelám V-1. Ještě před oficiálním rozpuštěním jednotky byl 11. 4. 1945 povolán zpátky na Inspektorát čs. letectva. Ještě nežli skončila válka, složil maturitu a poté se vrátil do Československa.

Po dobu své bojové činnosti byl vždy velmi dobře hodnocen, výrazem čehož jsou četná ocenění, které obdržel. Byl povýšen do nejnižší britské důstojnické hodnosti Pilot Officer (poručík) a do čs. hodnosti podporučík letectva v záloze. Rovněž byl vyznamenán dvakrát Československým válečným křížem 1939, pětkrát Československou medailí Za chrabrost před nepřítelem, dále Československou vojenskou medailí Za zásluhy I. st., Československou vojenskou pamětní medailí (se štítkem VB), britská místa mu udělila kampaňová vyznamenání *The 1939-1945 Star*, *Air Crew Europe Star*, *Defence Medal* a *War Medal*.

Po návratu do vlasti zjistil, že většina jeho rodinných příslušníků padla za obětí holocaustu. Byli odtransportováni do Terezína, kde matka zemřela roku 1942 (otec zemřel již před válkou); také další příbuzní zahynuli buď v Terezíně nebo v plynových komorách v Osvětimi. Protože mu nevyhovovala politická atmosféra poválečného Československa a také proto, že měl za manželku Angličanku, na radu

někdejšího inspektora čs. letectva ve Velké Británii div. gen. RNDr. Karla Janouška, raději demobilizoval a v roce 1946 odjel za manželkou do Velké Británie.

V březnu 1947 získal britské státní občanství (československé však nepozbyl). Vzhledem ke svému, v britském prostřední nepraktickému jménu současně přijal nové anglické jméno John Pemberton. Rozhodl se pro opětovný vstup do RAF, kam nastoupil v červnu 1949. Nejprve absolvoval obnovovací navigační výcvik u *No 228 Operational Conversion Unit* (OCU) a poté byl přidělen 29. noční stíhací peruti. Ve službě si opět vedl velmi dobře a vypracoval se na funkci *Squadron Chief Navigator*. Po odlétání stanoveného turnusu pak v roce 1953 nastoupil k 238. OCU, kde následující tři roky působil jako instruktor radarových operátorů. Zde se podílel i na poměrně delikátním úkolu, jímž byl společný výcvik navigátorů z Egypta, Sýrie a Izraele. V roce 1956 pak nastoupil službu u 125. peruti (jednalo se sice opět o noční stíhací jednotku, ale tuto kategorii Night Fighter nyní nahradilo označení „perut“ pro každé počasí“ - All Weather Squadron). Jelikož toužil stát se i pilotem (nadále si udržoval civilní pilotní průkaz jako sportovní pilot v aeroklubu), absolvoval pilotní výcvik v letech 1956-1957, a to nejprve v RAF *Flying College* v Cranwellu a pak u 228. OCU. V roce 1957 se pak vrátil ke své 125. peruti jako pilot. Po jejím rozpuštění přešel společně s většinou jejího personálu k 85. peruti. Určitý čas pak vykonával funkci leteckého kontrolora nežli byl roku 1966 přeložen ke své bývalé 29. peruti. Do předčasné penze odešel Zbyšek Nečas - John Pemberton z rodinných důvodů v roce 1971 ve věku padesáti let. Měl za sebou 29 let služby a 8000 nalétaných hodin.

V civilu se však letectví věnoval i nadále. Získal místo instruktora v proslulé *The London School of Flying* v Elstree v hrabství Hertfordshire. Patřila letecké dopravní společnosti *Derby Aviation*, později přejmenované na dobře známé *British Midland Airways*. Několik let zde vedl pilotní výcvik budoucích dopravních pilotů různých národností. Po uzavření školy pak létal u aeroklubu, naposledy na strojích lehčích kategorií.

Po listopadu 1989 byl ve staré vlasti, kterou navštívil ihned jak to bylo možné, nejprve povýšen na podplukovníka (1991) a poté na plukovníka (1994). V červnu minulého roku jej prezident Miloš Zeman vyznamenal Medailí za hrdinství.

Autor: Jiří Rajlich, ředitel historicko-dokumentačního odboru VHÚ